СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 4. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 5 січня, 1935. VOL. XLIII. No. 4. Jersey City, N. J., Saturday, January 5, 1935. THREE CENTS.

КОНҐРЕС ЗБИРАЄТЬСЯ НА СЕСІЮ

ВАШИНҐТОН. — У четвер зібрався на сесію 74-тий конґрес.

Першого дня нарад конґресові палати тільки полагодили формальні справи, получені з відкриттям сесії. Предсідником палати послів вибрано конґресмена Джозефа В. Бернса. Зараз по своїм виборі предсідник відобрав від нововибраних конґресменів урядову присягу.

Потім конґрес ухвалив реґулямін своїх нарад. Видно з реґуляміну, що демократична більшість хоче обмежувати права меншостей. Республиканці вибрали своїм провідником Снела, котрий зараз оголосив програму республиканської меншости, що має 20 точок.

Дальша найближча програма діяльности конґресу обнимає спільну сесію обох палат конґресу для вислухання промови президента Рузвелта про законодатні потреби краю. По цій сесії провідники демократичної більшости мають відбути спільну нараду з президентом у Білому Домі.

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ДИТИНИ ЛИНДБЕРҐА В ПОВНІМ ХОДІ.

ФЛЕМИНҐТОН (Ню Джерзі). — Проти всяких сподівань процес проти Бруна Гавптмана за вбивство дитини Линдберґа поступає вперед незвичайно скоро. У четвер не тільки покінчено добір присяжних суддів та вислухано промови прокуратора, але й приступлено до переслухання перших свідків.

У своїй промові стейтовий прокуратор Дейвид Т. Виленц начеркнув загально перебіг події та вчинки, котрі прокураторія хоче доказати обвинуваченому. Прокуратор говорив, що обвинувачений не тільки викрав, але й убив дитину летуна Линдберґа. Гавптман, мовляв, викрав дитину з хати, виніс її крізь вікно та зносив її по драбині, котру він сам зробив в одним складі дерева в нюйоркській дільниці Бронкс. Коли Гавптман був на драбині, каже прокуратор, під ним зломився щабель драбини й він упав. Тут, на думку прокуратора, згинула дитина. Гавптман, мовляв, утікав з дитиною в недалекий ліс, а побачивши, що дитина не жива, припорпав її легко в землі, забравши передтим одну частину дитячої одежі, щоби потім видурити від батьків викуп, послугуючися одежиною як доказом, що дитина в нього. Далі прокуратор оповідав, як Гавптман узяв собі за посередника між собою й батьками дитини д-ра Кондона, як він справді добув від Линдберґів 50,000 долярів викупу за дитину, як він потім дитини не повернув, як батько шукав дитини даремно, як накінець один Мурин зовсім припадково найшов тіло дитини, сильно зіпсуте, як тіло це розпізнали батьки дитини. Прокуратор казав, що мотивом злочину не була власна оборона, ні охота пімсти, але чиста жадоба гроша; прокуратор довго оповідав, як Гавптман господарив роздобутими в цей спосіб грішми, як він покинув роботу та жив у розкоші без праці та як він цими грішми спекулював, щоб заробити ще більше. Прокуратор закінчив тим, що прокураторія хоче доказати ці факти, котрі, на її погляд, доказують вину Гавптмана, а доказавши, буде старатися добитись присуду за вбивство першого ступня, за котре належиться кара смерти.

Пані Анна Линдберґова розповідала про останній день дитини та розпізнання одежі своєї дитини, котру, мовляв, Гавптман дав свому посередникови на доказ, що він має дитину.

Полковник Линдберґ розпізнав лист, що домагався від нього заплати викупу. Він заявив, що 1-го березня 1932 року, коли дитину викрадено, він був дома та навіть чув, як під його вікном щось хрупнуло; він припускає, що це впала драбина. Зізнання батьків усталили час викрадення дитини на яку годину 9-ту 10 мінут вечором.

Едвард Рейлі, головний адвокат Бруна Гавптмана, заявив у своїй промові на радіо, що оборона стоїть на становищі, що Гавптман дитини не викрадав, що він дитини не вбив, та що злочин поповнили люди, звязані з домом полковника Линдберґа, але не його рідня. На думку оборони, в заговорі хатних осіб брало участь 5 осіб.

СЛІДСТВО В СПРАВІ ЗУДАРЕННЯ КОРАБЛІВ.

НЮ ЙОРК. — Федеральні інспектори кораблів ведуть слідство над причинами зударення корабля „Джейн Кристенсен" з „Лексинґтоном", що покінчилося розорванням цього останнього на дві частини й затопленням у Іст Ривері. З зізнань команд виходить, що керманичі кораблів не порозуміли як слід сиґналів, якими кораблі обмінялися при наближенню.

З залоги корабля „Лексинґтон" іще не знайшли 4 моряків. Припускають, що вони згинули підчас зударення. Нурці шукають їх тіл по Іст Ривері. Догадуються теж, що можливо моряків захопила вода в кабінах, як вони пішли туди по свої клунки.

РІЗДВЯНИЙ СПОМИН.

Подільський околіт, соломяні вязки,
Котрими Настя у печі палила,
Пісні чумацькі і тоті казки,
Що їх мені Яницька говорила,
І свічку лоеву на круглому столі,
Ялинку і дідух я бачу, мов у сні.

На гилячках зелених „офірки",
Почеплені тремтячою рукою
Дяка Ілії, палають, як зірки,
Вповиті димом сизим, як імлою —
І ясно, так ясно, що ніде
Мені ясніше в світі не буде!

Округлий стіл, білесенький обрус,
Пахучим сіном в хаті піл накрився,
Як у стаенці, у котрій Ісус
Перед літами з Діви воплотився, —
Борщ, риба, кутя і розмови щирі...
Чи ти бував коли на кращім пирі?

Нараз ворота: „скрип"... Бренять дзвінки,
Скрипить мороз на стежці під ногами,
В вікні „звизда"... Ах, це колядники

Прийшли до нас з прастарідними піснями,
І ніби гомін проминулих днів
Лунає цей найкращий в світі спів.

В нім чується степу широкий дух,
Слова буйні, окрилені мечами,
В нім чується якийсь нестримний рух,
Захоплення життям аж до безтями,
І плеск весел, шовкових шум вітрил,
І львиний рев і помах дужих крил.

На бік, журбо! Щезай, язво турбот!
Пливуть Дніпром золотокуті човни,
Байдуже їм Хозар, чи Грек, чи Гот,
Лицарського завзяття серце повне!
Пливуть співаючи і слів стрілки
Влучають в душі кволі... колядки...

Погасли офірки. Остання коляда
Прогомоніла. Темно, тихо стало.
Літа пливуть нестримно, як вода,
І чи багато їх нам ще остало?...
А всеж таки я крізь простір і час,
Згадки! На Святий Вечір кличу вас.

РІДНА ШКОЛА ДО УКРАЇНЦІВ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Величня Мета Українського Народу!

Він бажає не тільки витворити всесторонні можливости існування для себе, але й осягнути повне незалежне життя.

Одначе мета останеться лише МРІЄЮ, якби вже сучасне покоління не подбало принаймеще про підстави для самостійности нації. Ця підстава — то не господарська достатність, не політичні клички, але глибока свідомість у серці кожної одиниці про це, що великий наш нарід старої культури має повні права на самоозначення. Підставою для самостійного життя нації являється непорушна віра в духову силу свого народу! це непереможний гін у серцях усіх одиниць народу до діла для найвищого Ідеалу.

Ті прикмети в масах народу — покликане плекати Товариство Рідна Школа у Львові.

І, не зважаючи на всі внішні форми, вона виховує справжніх громадян, що готові кожної хвилини віддати на службу народови всі свої фізичні чи духові сили. Вона виховує громадян, що набуті прикмети скріплять власною волею і передаватимуть їх тим наступним поколінням, що будуть втішатися здобутками предків, чи їхні досягнення закріплювати.

І чиж праця для такої високої цілі негідна найбільших масових зусиль, найвищих коштів? Тому й нарід не скупить Рідній Школі своїх дарів. Колиж надмір її праці й конечна потреба ту працю поширити спричинили більші грошеві потреби, то на поклик Рідної Школи спішить їй нарід з безпроцентовою позичкою. В сьогоднішних важких часах підписав нарід за час кількох місяців поверх 28,000 долярів (150,000 злотих) і вплатив уже готівкою — 20,000 долярів (120,000 злотих). Вплачують товариства й інституції, вплачують селяни, інтелігенти й робітники. Складаються по кількох на 25 злотих, бо кожний хоче взяти участь у змаганнях, що мають на цілі переродити наш нарід.

В тому загальному підйомі, на жаль, не бачимо участи Української Еміґрації Злучених Держав. А ця участь побажана не тільки задля грошей, але й задля тих моральних вартостей, що їх дають СПІЛЬНІ ПОДВИГИ.

Ми свідомі того, які важкі часи переживають наші Земляки за океаном, хоч ті злидні все ще не такі, як у нас. Але ми памятаємо, як то при найгірших умовинах наші Заокеанські Браття завжди спішили з допомогою Рідній Школі, знаючи її завдання і діяльність.

У дні Різдва Христового старша Еміґрація напевно полине думкою в рідні сторони і спиниться під малим віконцем рідної хати, отуленої засніженою загатою. З того віконця почує душею величню пісню про народження Христа, про народини Правди. — І стане перед очима важка дорога до побіди.

Цей шлях до побіди мостить Рідна Школа своєю виховною й освітньою діяльністю.

Нехай кожний, що почуває в собі українську кров, що бажає кращої долі свому народови, що радий бачити свою націю господарем у своїй хаті, нехай кожне українське Товариство, що такі одиниці гуртує, — використає дні Різдва і враз з цілим народом зложить належний різдвяний дар Рідній Школі. Памятаймо, що тільки той нарід гідний самостійного життя, що готовий понести навіть жертву для свого всебічного визволення.

ГОЛОВНА УПРАВА РІДНОЇ ШКОЛИ:

ІВАН ГАЛУЩИНСЬКИЙ, голова — Д-Р МИРОН КОНОВАЛЕЦЬ, секретар.

Мусій Степанчук.

ЗОРЯ НАД НАШИМ ВИФЛЕЄМОМ

О, дивнеє чудо з небесних висот!
О, ясна різдвяная зоре!
Ти світу звістила про прихід щедрот,
Про мир і любви повне море.

Ти путь показала зі сходу мудрцям
До, стайні, до Христа Дитяти;
Вкажи-ж, зірничко, безталанним нам,
Де нашого Спаса шукати?

Куди в Вифлеєм наш нам треба іти?
Чи довгий ще шлях перед нами?
Багато ще трудів нам треба нести
І кривд, що несемо віками?

Коли хатки наші у блеску будуть,
Як Спаса стаєнка убога?
Коли пісні мира у нас полинуть
До неба, до Творця, до Бога?

Коли в нас всміхнуться міліони лиць
Тим усміхом пастирів в полі?
Коли ми з поклоном упадемо ниць
У вдячі до Спаса — за волю?

Скажи нам, зірничко різдвяна з небес!
В стражданнях скріпи сили наші!
Щоб вогник надії у нас не погас
В дорозі до Месії Спаса.

Сотки уже літ ми витаєм тебе,
О, Ясна, різдвяна зірнице!
Ми вірним о Тебе, Дитятко Святе:
Дай ласк Божих нашій землиці!

Між люд України мир з неба зішли,
Любов і братнюю згоду,
Щоб Ірод наш згинув й Тебе вічно ми
Славили за щастя й свободу.

ВЕЛИКА МАНІФЕСТАЦІЯ НІМЕЦЬКОЇ ЄДНОСТИ І СИЛИ

БЕРЛІН. — У салі державної опери відбувся зїзд передових людей, що стоять на чолі ріжних націвських установ. Ніхто не знав нічого про той зїзд, який заранжував генерал Ґерінґ.

Подія та заскочила Берлін, Німеччину і цілий світ. Тому виринуло відразу питання: що за причина, що скликано тепер отсей зїзд, і то в такий таємний спосіб? У відповідь на це всі назагал погоджуються з тим, що це зроблено зприводу того, що має відбутися плебісцит у Сарщині. Зроблено це ще й тому, щоб дати гідну відповідь на „брехні" (так кажуть націсти), які поширюють по світі вороги націстів, що Німеччина нібито підмінована, що становище Гітлера захитане, що націсти розкладаються.

Коли судити той звіт з боку відповіди на отсі „брехні", то зїзд випав дійсно імпозантно. Кажуть, що такого зїзду ще не було в Німеччині, як теж такої поважної маніфестації обєднаного німецького духа. Зїзд скликано теж на те, щоб скріпити дисципліну в рядах партії, себто, в розумінню націстів, у народі, чи державі. Зїзд мав виказати перед світом, що Німеччина не є „домом божевільних", як її змальовують „міжнародні брехуни", а сконсолідованою, свідомою і здисциплінованою нацією.

БУЛИ І ВІЙСЬКОВІ НАРАДИ.

БЕРЛІН. — З тайних інформацій виходить, що зібрані в Берліні німецькі провідники не тільки маніфестували згоду і дисципліну, але мали теж інші справи на думці. Ото відбулися зразом і військові наради, на яких обговорено найновіші способи охорони перед атаками з боку літаків, як теж говорено там про те, як використовувати мраку і гази у повітряній боротьбі.

ШУКАЮТЬ УКРАЇНСЬКИХ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ У РУМУНІЇ.

БУДАПЕШТ (Румунія). — Команда червоної армії на Україні віднеслася до румунської влади з проханням дозволити їй вислати до Румунії двох совєтських агентів, які малиб розслідити діяльність утікших до Румунії з України членів революційної організації. В тім проханню кажеться, що ті члени організують на румунській території терористичні відділи, які висилають на совєтську територію.

РІК ВЯЗНИЦІ ЗА ПОХВАЛЮВАННЯ ВБИВСТВА ПЕРАЦЬКОГО.

СТАНИСЛАВІВ (Галичина). — Окружний польський суд засудив М. Корпана з Гановець на рік вязниці за те, що він похваляв атентат на міністра Перацького.

ЗБУДУЮТЬ ЦЕРКВУ НА МАРКІЯНОВІЙ ГОРІ.

ЗОЛОЧІВ (Галичина). — Старанням Т-ва ім. Шашкевича вже викуплено досі 635,000 кв. м. терену на Маркіяновій горі в Підлиссю та побудовано величезний залізний хрест з каміннім підмуруванням. А тепер беруться побудувати на склоні гори, коло хреста, церкву.

ЗГАДУЮТЬ КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО.

ЛЬВІВ. — Край потрясений відомостями про терор на Україні. Разом з тим обговорюють фатальну судьбу тих Галичан, що пішли на вірну службу большевикам. Між іншим згадується про письменника Антона Крушельницького, про якого пішли слухи, що його розстріляли. Саме він недавно тому виступив був у Харкові проти українських большевицьких письменників, Коряка і Сосюри, за їх „ідеольоґічні ухили" і піддержував внесення на покарання тих письменників.

ДЕСЯТЬЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ В ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Дня 9-го грудня 1934 р. відсвятковано в Парижі ювилей 10-літнього існування Української Громади. Говорили: про ідеольоґічні основи громади — генерал Капустянський, а про історію громади — І. Стасів. Дальшу частину програми виповнили співи та гра на піяні композитори Ю. Пономаренка.

АБИСИНІЯ ВІДКЛИКУЄТЬСЯ ДО ЛІҐИ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Ліґа Націй має новий клопіт. Абисинія звернулася телеграфічно до Ліґи і домагається поборення кроків, щобби була вдержана війна між Італією й Абисинією.

ВИПУСТИЛИ НА ВОЛЮ АМЕРИКАНКУ, ЩО ОБИДИЛА ГІТЛЕРА.

ВАЛЬДМОР (Німеччина). — Звільнено з вязниці міс Елзу Зітель, що висказалася до митних німецьких урядовців, що Гітлер є Жидом і подобає на Жида. По інтервенції з боку американського посольства випущено міс Зітель на волю, але зроблено їй заввагу, щоб говорила про події тільки чисту правду. Сказано їй це тому, що американські газети вже пропонували міс Зітель добрі гроші за те, щоб описала, як це з нею сталося. Міс Зітель дала до пізнання, що опише, але пізніше. А тепер поїхала відвідати своїх родичів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з анґлійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ВИБРАНИЙ НАРОД"

З „вибраного народу" вийшов Той, котрого народини святкує отсе наш український нарід, себто нарід теж „вибраний", коли вірити тому, що пише про нас, а зглядно про нашу пісню, німецький поет Боденштедт. А пише він таке:

„Ні в одній країні дерево народньої поезії не видало таких рясних овочів, ніде не відчувається народнього генія так живо та докладно, як у піснях народу України. Народ, що так співає, безперечно — вибраний народ".

Отже маємо два „вибрані" народи. І обидва вони, під політичним оглядом, ледви чи не найбільш траґічні постаті в цілій людській історії. Та увага наша звернена сьогодні на український нарід. Бо в отсих святочних днях питає неодин Українець другого: А коли то вже раз прийде те Різдво, що буде теж народженням волі для українського народу?

Вище згадали ми про чудові українські пісні, за які називає нас чужинець „вибраним" народом. Та до цього додаймо ще й те, що краса тих пісень завдячує своє існування у великій мірі тому, що ті пісні, як пише французький письменник Рамбо, „повні пристрасного бажання відзискати волю і правду".

Виходить, що ціле наше народнє єство переняте одним великим бажанням: жити на волі. А коли так, то чимжеж це пояснити, що ми так довго в неволі?

Нам здається, що можнаб це пояснити так: ми вміли за волею тужити, вміли і за неї терпіти, навіть гинути, але не знали, як за неї боротись.

І здається нам далі, що в боротьбі за державу заважують два чинники, про які недавно говорив німецький фільософ Кайзерлінґ. На його думку, життя творять „люди орла" і „люди хреста". Перші — це люди, що витворюють матеріяльну силу, а другі — це люди думки. Щаслива сполука отих двох сил у народі дає йому правдиве життя, дає йому змогу витворити ту скомбіновану силу, що в сполуці з геройськими боевими подвигами творить з недержавного народу народ державний, а для державного народу є ґарантією свободи і розцвіту народу і держави.

В нашім теперішнім революційним розгоні до волі треба нам це памятати. Бо інакше дальша наша історія буде тільки дальшим продовженням неволі. Інакше, навіть як здобудемо державу, її не вдержимо й опинимося знову в неволі. Різдво заповідає нам, що й для нас настане волі день. Та здобути його зможуть тільки наша геройська постава і сила українського мозку й характеру.

Д-р Остап Грицай.

ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!

Яка чудова пісня!

В неї є блаженність віри в Боже Дитятко, що ген там во Вифлеємі приходить на світ, щоб ущасливити все людство, **миром** та сповнити все істнування цілющою **любовю.** Вона надихана завжди й на віки неземним чаром леґенди про світлу зорю над-убогим Вифлеємом і над його хлібороським вертепом. Про сріблистих ангелів, що з немовлятком Господа сходять з небес, щоб радуватися разом з людьми. Про зчудованих пастирів і про трох царів, що з далекого Сходу ідуть поклонитися Месії... Пісня Різдва — Христос рождається! В неї є щастя наших дитинних літ з їх непорочною вірою у Спасителя, в небеса і в херувимів, у святість миру й у святість любови, та у вищість і перемогу божеського неземного над земним і визволення жаждучим. І є в різдвяних піснях України для нас, скитальців далекої чужини, наче давно прогомонілі відгуки нашої колишньої різдвяної радости на Рідній Землі, в колі наших батьків та нашої рідні, і ніби сяєва колишніх свят-вечірніх світел, і хор колядників зі звіздою на білих від снігу вулицях українського села...

— Христос рождається!

Во істину:

Яка чудова пісня!

Вона ось довгими століттями пливе з глибин несхитної релігійности українського народу, з глибин його тісного звязку з вірою прадідів, і це теж такою погодою і такими високими думками обдає нас під розмріяні гомони дзвонів українського Різдва. „Бо — як кажеться у творі М. Костомарова **„Книга битія українського народу"** — не хотіла Україна йти у слід язиків (поганських народів), а держалась закону божого, і всякий чужестранець, заїхавши в Україну, дивувався, що ні в одній стороні на світі так щиро не моляться Богу, ніде муж не любить так своєї жінки, а діти своїх родителей... і братства зявилися на Україні так, як було в перших християн. І всі, записуючись у братство, був би він пан, чи мужик, назвались братами. А се для того, щоб бачили люди, що в Україні осталась істинная віра, і що не було там ідолів, і тим і єресі жадної там не зявилося..."

І це дійсність, відома нам гаразд з усієї історії України.

Історії, між носіями якої бачимо духовників, повних мужеського, боевого духа таксамо, як і лицарських войовників, перепонених пошаною і піетизмом для релігії батьків, для її справ і потреб по духови епохи. Ми пригадаймо собі з цього погляду ось хочби гідного дорадника Ярослава Мудрого, митрополита Києва і всієї України, преподобного Іляріона, з його словом **про закон і благодять,** з його похвалою для української землі і для українських володарів. А далі, з епох, ближчих до нашого часу, Івана Вишенського, з його релігійним фанатизмом та любовю до Рідного Краю, так гарно оспіваною Іваном Франком у відомій поемі. Митрополита Петра Могилу, і його пропамятні заслуги для шкільної просвіти України. Великодушного архипастиря Ісаію Копинського і його мужеське послання до князя Яреми Вишневецького з метою вдержання його при вірі батьків. Або ігумена Никифора Тура, що збройною рукою оборонив Печерську Лавру від нападу ворогів. А з другої сторони — як гарно згадати нам культ почитання Богородиці на нашім славнім Запорожу, приступлення гетьмана Сагайдачного з усім козацьким військом до Київського Братства, або численні церкви, побудовані гетьманом Мазепою, та його величавий дар Господньому Гробови в Єрусалимі!

Як кажеться в одній з різдвяних коляд України:

„Ісусе милий, ми не багаті,
Золота-дарів не можем дати,
Та дар несемо цінніший мира,
Це віра серця, любов прещира.
Глянь добрим оком, о Божий Сину,
На українську землю й родину!
Буде це з неба дар нам великий,
Й будем славити Тебе на віки".

Так:

Гарно й достойно воно згадати зі Святом Різдва Христа Спасителя глибінь релігійности наших прадідів та їх релігійний підхід до справ, звязаних з життям української землі.

От у XVI. в. наш учений, перекладач Біблії, Франц Скорина — що то в Падуї досягнув ступня доктора медицини — зазначує в передмові до Книги Естер, що „не тільки для самих себе ми народилися на світ, але ще більше на службу Богови та для загального добра. А знову в передмові до Книги Левіт жалує, що тільки невеликою працею може прислужитися українському народови. І таксамо інший визначний Українець з того віку, а саме шляхтич Василь Загоровський, відомий своїм завіщанням, полишеним його дітям, звязує все майбутнє життя їх тісно з релігійністю і службою Рідному Краеви як угольними каменями всього існування. Отак з давніх давен, від століть прогомонілого минулого до наших часів. Заправду — скількиж ідеалізму тут, який передуховлений підхід до життя! Підхід, питомий українській душі може тому, що вона засвоєю найглибшою природою **вщерть етична,** життерадісна й життєтворча й тому, з природної пошани до законів життя, така близька до релігії як до найвищої законности існування людини. Ми пригадаймо собі з цього погляду нпр. такий глибоко етичний і глибоко передуховлений світ думки, як цілість науки українського фільософа Сковороди. А ще краще його особисте життя з його просто Христовою закінністю, з гарячою любовю до простої людини та повної посвяти увагою до громадянських справ (передовсім Сковородина підготовка національної збірки на харківський університет в сумі **610,000** срібних рублів!). Або відсвіт твердої законности життя в такім чудово змальованім типі, як Квітки-Основяненка український селянин Наум Дрот. Або подих пророчої праведности у псалмах Куліша, а головно в Шевченка. Справді — якимже святим гнівом запалюється душа Тараса, коли їй доводиться дивитись на потоптані скрижалі законів Господа!

По закону апостола
Ви любите брата?
Суєслови, лицеміри,
Господом прокляті!
(„Кавказ").

І це властиво траґедія релігійности України, траґедія віри праведних у святість і непорушність договірних законів, коли великий гетьман Богдан Хмельницький довірений в тому, що переяславський договір з Москвою заключив він як рівний з рівним, де всяке насильство зі сторони союзника — виключене навіки. Або коли великий український учений і народолюбець, **Михайло Грушевський,** наближуючись до червоної Москви, вірить, що служить так найкраще інтересам широких мас народу...

Бо коли й де хижі варвари не розпинали Правди при кожній нагоді?

Та проте — защитницею християнського світа на Сході проти хижаків і варварів степу, проти бісурменських, московських і ляцьких розпиначів Христа, та проти насилуючих закони була Україна від віків і довгими століттями донині. І буде вона нею всеціло й совершенно і в майбутньому. Визвольна туга дідів і прадідів горить і в душах унуків та правнуків, і вона водно повна своєї стихійної, непереможної сили.

На ясні зорі,
На тихі води,
У край веселий,
У мир хрещений!

Во істину:

Святкуймо велике рождество душ, браття!

Свідомі релігійности наших батьків і прадідів, відроджуймося душевно водно, зберігаючи наш етичний, жертвенний, словом — релігійний підхід уцеціло й совершенно і в нашій буденщині, відносно всіх справ, якими нині промишляє українська нація. Як батько і мати, як дружина й дитинка для нас релігія і святий закон життя, таксамо й Рідний Край і рідна нам нація мусять для нас стати релігією і неворушним законом існування. І то найвищим законом, бо коли ми не збережемо від ворогів земель батьківщини, то вони знищать нам і всі інші святощі нашого життя так, як понищили й нищать ще завжди большевицькі наїзники на Україні наші церкви й собори, наші святині й наші вівтарі, а ляцькі займанці святі могили наших Героїв. **От і чому кажу, що Рідний Край і рідна нація мусять нам стати під теперішню пору найвищим законом існування.** І мусять вони бути в нас предметом мрій наших і молитов, замислів високих і поривів сміливих, не інакше, а так, як та чи інша з **релігійних ідей,** що витворювали колись фанатиків у всьому світі, двигаючи на ноги непроглядні ряди ісповідників, і вели їх, мов Вифлеємська зоря, крізь простори безкраї і моря непрохідні назустріч обожаному ідеалови.

Вифлеємська зоря визвольного змагання!

Вифлеємська зоря Мира, добутого посвятою Героїв народу!

Якаж благодать іти нам за Нею, браття! Збираймож дари всі, дари золоті й дари срібні, жертви дорогі й жертви неоцінні, і повні віри у вічне чудо Різдва, спішімо з ними до Вифлеєму Народу, до вертепу майбутньої волі.

Христос рождається!
Нарід визволяється!

М. Костишин.

СВЯТ-ВЕЧІР

Свят-вечір! Вже зорі на небі сіяють,
Здіймається гомін десь понад селом.
Христос народився у стайні убогій...
А батько з ріднею сидить за столом.

Ось сніп на покуттю немов поглядає,
Як лоєва свічка ліниво горить,
Як батько поважно піднявся в задумі
І словом дрожачим всіх благословить.

Кругом у світлиці царить глуха тиша;
Він, благословлячи, мовить до дітей:
„Любіть Україну! Моліться за неї!"...
І рветься зітхання з старечих грудей.

По зморщках глибоких котиться сльозина...
На вежі поважно бє годину дзвін,
А лоєва свічка немов пригасає,
І сніп на покуттю мов клониться він.

Тим словам тремтячим, що в тиші відбились,
Батько втер сльозину і так закінчив:
„Разом ще спожиймо убогу вечерю,
Бо завтра Бог знає, хто з нас буде жив...

„Бо ворог лютує! А тюрма несита
Готова пожерти кождого тут з нас,
Чи де на розстрілах у крові скупатись,
Бо в нас на Вкраїні настав такий час.

Свят-вечір! На небі зірочки сіяють,
А гомін несеться ген понад селом:
„Христос народився в убогій стаєнці"...
А батько вечерю кінчить за столом.

Михайло Грушевський.

ЯСНОВЕЛЬМОЖНИЙ СВАТ

Різдвяне оповідання М. Заволоки.

(1)

I.

Був вечір — 30. грудня 1647 р. Дзвін на київськім маґістраті вибив гасити світло, й улиці київські стали тонути в нічній пітьмі. Воєводські слуги, що передтим швендали по вулицях, пильнуючи, щоб реміснсики замкового присуду не купували нічого в маґістратських коршмах, тепер виглядали, чи не блисне де світло та не дасть поводу потягнути його хазяїна до відповідальности.

Користаючи з пітьми й тиші, що опанували місто, якась постать пересунулась по гилях липи, що висувалися зза високого паркану братства, і, спустившися з них на вулицю та оглядівшись наоколо, попростувала до ринку. Був то спудей (ученик) київської академії Грицько Пісченко, а викрався він, щоб поділитися з думками, що обсіли його й не давали спокою ці дні, — з своєю дівчиною, донькою матербовського протопопа. Хоч Грицько був прийнятий в домі батька і не далі як на неділю був туди прошений, одначе йому так хотілося поговорити з нею, що, побачивши її в церкві сьогодня, умовилися, щоб вона вийшла до нього в город по вечірнім дзвоні.

Скорою ходою перейшов він ринок і церкву Успенія Божої Матери, де був протопопом отець Кирило Іванович, батько його Настусі, та пішов попід парканом та окопом попівства, що тяглося далеко вверх, аж на Щековицьку гору. Просунувшись обережно через густі кущі тернини, що посажені були над окопом, він опинився на умовленому місці — в гущавині серед кущів бозу і жасмину, де була лавочка. Одначе нікого не було. Він сів на лавку почекати, і став думати про те, що тепер опанувало його думки.

Він був сирота по священику, тіточному браті одного з братських еромонахів, і, можна сказати, виріс у монастирі, визначався між товаришами своїми здібностями й уважався кандидатом на професора в своїй академії, але в нім занадто багато було ще молодечої сили й життя, щоб уложитись цілому в академічні ідеали. До Києва кілька днів тому донеслася вість, що один з визначніших козацьких старшин, Богдан Хмельниченко, завівшися з чигиринським старостою, викрався на Низ і почав громадити коло себе всіх покривджених ляцьким пануванням. Тих покривджених від часу, коли коронний гетьман Станислав Потоцький розсаджав козаків на палях від Києва до Ніжина, назбиралося досить. Не дурно, що вість про приготування нового повстання незвичайно жваво кружила між людом. Дивні дива оповідали притім про довірочні розмови Хмельниченка з королем, про старостинські нагінки за ним і про штучний спосіб, яким викрав він у пяного Барабашенка королівські листи. Наслідком того всього було, що гарячіші не мали терпеливости чекати, аж Хмельниченко прийде з Січовиками „на волость", і тепер вже вибирались до нього. Таких було кілька і між братськими спудеями, а приклад їх заохочував і Грицька. Ці власне думки займали його тепер, розвіявши всі давніші шкільні інтереси.

Він так задумався, що й не спостеріг, як надійшла Настуся, з головою закутана в батьківську опанчу, і кинувся з несподіванки.

— От добре, що ти підождав — сказала вона, засапавшися з поспіху, і сіла коло нього на лавку. — Я ледви викралась. До нас прийшли ваш ректор і ще котрийсь і я мусіла їм видати до столу.

— А я так замислився, щой не спостеріг. Знаєш ти, третій день ходжу як не свій, аж голова болить.

— Що тобі сталося, любчику? — з перестрахом запитала дівчина.

— В неділю ввечір, по тій рекреації, розійшлася у нас вістка, що буде повстання; це з Черкас привезли. Козаки громадяться на Низу, і по новім році рушать сюди. Кілька моїх колеґів збираються на Низ, і я пішов би з ними...

— Ти пішов би до війська, на Низ! — з острахом скрикнула Настуся, але хлопець говорив, не зважаючи, з запалом далі:

— Десятий рік минає, подумай, як задушено нашу силу! Як у могилі затихло, щоб тільки всякій погані плодитись, всякій кривді та презирству, і не було кому за той бідний нарід піднятись, не було местника за тих помучених, побитих... Мені аж волосся догори стає, як пригадаю. Сам я ледви крізь сон памятаю, що у нас у Димері виробляв той катюга Лащ; він же й батькови мойому вкоротив віку... Тепер прийшов час устати одностайно на того ворога клятого...

— Але якже ти підеш, а я зістанусь, і тебе вбють! — перервала нарешті цю запалену промову Настуся.

— Власне, — схаменувся і перервав свою патетичну мову Грицько, — якби не ти, то чогоб я думав аж три дні! Як згадаю за тебе, то й починають мене всякі думки мучити, що от, мовляв, тебе покину...

— От тож і є — перебила утішена такою розсудністю Грицька Настуся. Але той, помітивши ту „скороспішну дедукцію", з тим більшим завзяттям і поспіхом заговорив:

— Алеж і з тим усім я ніяк не можу лишитись. Яб собі того ніколи не дарував, як останньому пічкурови. Що то за життя, як чоловік свій нарід зрадить: а хто не обізветься в таку тяжку годину, то той уже конечно зрадив...

Раптом якийсь жіночий голос закликав здалека „паннунцю", і Настуся схопилась, але Грицько не пустив її і, вхопивши руками за руки, з запалом казав:

— Слухай, Настунцю, ніхто не знає, як мені важко! Ти думаєш, мені тебе не шкода? Алеж то мусить бути, і не може бути інакше, і ми булиб винні обоє, і не моглиб бути щасливі, і Бог би нам не дав щастя...

— Паннунцю! — кликала тимчасом здалека жінка.

Настуся вирвалася з рук Грицька і, крізь сльози поцілувавши його, бо вона тимчасом плакала, поки Грицько говорив — побігла до дому.

Грицько подивився довго їй у слід і посуплений потягся через терни до дому.

(Далі буде).

ЖЕЛАННЯ ВЕСЕЛИХ І ЩАСЛИВИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ПЕРЕСИЛАЄ ВСІМ ЧЛЕНАМ І ЧЛЕНКИНЯМ У. Н. СОЮЗА

Головний Уряд У. Н. Союза.

З НАГОДИ СВЯТА РІЗДВА ХРИСТОВОГО ЖЕЛАЄ ЧИТАЧАМ І ПРИХИЛЬНИКАМ „СВОБОДИ" ВСЬОГО ДОБРА

Редакція і Адміністрація Видавництва „Свобода".

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З НОВИМ РОКОМ.

Зачинаємо новий рік в надії на лпше. Нема сумніву, що тут в Америці обставини зачинають поліпшатися. Не зважаючи на ріжні перешкоди зі сторони групи, яка контролює фінанси цеї держави, президент Рузвелт, при допомозі ліберальних одиниць, поступає вперед з соціяльними і фінансовими реформами.

Минулий рік певно запишеться в історії Америки як один із найбільше завзятого опору капіталізму проти реформ. Вол Стріт видав міліони долярів на пропаганду проти так званого „Ню Діл". Фінансові потентати старалися всілякими способами підорвати довіря в народі до програми президента.

Але всі їхні заходи були надаремні. Американська суспільність повірила в особисту щирість і добру волю президента Рузвелта. Повірили в це і робітничі маси. І тому президент Рузвелт дістав найбільше признання від голосуючих, більше ніж який інший президент Америки. Це значить, що американський нарід сказав йому, щоб він дальше робив реформу, усунув визискувачів і поліпшив долю робітника.

Нема сумніву, що президент це дуже добре розуміє, і тому певно предложить сьогорічному конгресови реформи, які поліпшать долю робітника. Бо вже пора, щоб бідному робітникови усміхнулась доля.

* * *

Серед нас. Українців в Америці багато не поліпшилося, хіба, що припинили ми релігійну боротьбу. Всі ми бачимо власними очима, яку шкоду приносять нам усім ріжні наші непорозуміння. Та, на жаль, є ще серед нас одиниці, які далі вводять поміж нас ріжні баламутства задля своїх особистих амбіцій або особистої користи. Оті одиниці намагаються вводити в нас хуліганські способи боротьби, закриваючись тим, що це робиться для „добра" свого народу. Ми жиємо в Америці вже по кількадесять літ. Це демократична країна. Тут ми вже дечого навчились і розуміємо, що давні наші австрійські чи царські політичні погляди вже належать до історії. А для наших дітей, тут уроджених, ті справи вже цілком незрозумілі і нецікаві. Чомуж вічно про це тут говорити і через те лаятись? Тому треба нам також у нашім українськім житті „Ню Діл".

І зачнім „Ню Діл" з отсим новим роком.

Не дурім себе мріями. Дивімся на кожду справу теж і з боку нинішних обставин. Політика, яка була для нас добра тому кількадесять літ, нині є безвартна, бо обставини змінилися.

Нинішні обставини виразно нам говорять, що як нам лежить на серцю добро нашого народу, то треба нам стати до спільної праці й одного фронту в боротьбі з нашими національними ворогами. Хуліганським розбиванням наших сил ми ніколи не збудуємо своєї держави.

Нині, більше як колись, треба нам спільної праці і братерської любови. Ми бачимо власними очима, що в Европі, де міліони наших братів є в неволі, дуже кипить. Можливо, що цього року, а як не цього, то на другий рік, буде війна. Ми мусимо бути приготовані, щоб не повторилося те, що ми пережили в минулій війні.

Не робіть ріжниці, хто до якої партії належить, чи до якої церкви ходить молитися. Всім нам треба бути добрими Українцями. Свій нарід, свої інституції і все те, що носить на собі українське імя, хай буде для нас найдорожчим і наймилішим.

Не говорім по вічах, зборах і концертах поверховно, не величаймо себе великими патріотами, коли в щоденнім нашім життю ігноруємо дуже часто те, що наше і потребує нашої помочі. Такими своїми поступками ми дуримо себе і несвідомо шкодимо дуже тяжко кождій нашій справі.

Якщо ми хочемо бути вільним народом, мати свою державу, то перше всього будьмо справедливі самі супроти себе. Підпільною роботою один проти одного, нариканнями, особистими амбіціями чи особистими користями, що прикриваються „патріотизмом", ми не збудуємо своєї держави.

Антін Пашук,
Филаделфія, Па.

ВСЬОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ГРОМАДЯНСТВУ

ЖЕЛАЄ

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

—: і :—

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

П. СТАСЮК,
Ню Йорк, Н. Й.

ВСІМ МОЇМ КОСТУМЕРАМ І ВСЕМУ УКРАЇНСЬКОМУ ГРОМАДЯНСТВУ

—: бажає :—

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

— і —

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

ІВАН ШТОГРИН, властитель
PERFECT LAUNDRY, Newark, N. J.

КОЛЯДА НА УКРАЇНІ

В Щедрий Вечір, на Свят-Вечір
Сидимо всі коло печі.
Мама в печі не топила,
Святої вечері не варила.
В хаті зимно, вітер віє,
А по стінах сніг біліє.
Ми всі босі і голодні,
Ще не їли ми сьогодні.

В Щедрий Вечір, на Свят-Вечір
Москва собі бенкетує,
Україну голодує!
Пси і коти вилапали,
Все дочиста позїдали;
Що лиш було, то забрали,
За трактори обміняли
В Щедрий Вечір, на Свят-Вечір.

Микола Семотюк.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

П. С., Ню Йорк, Н. Й. — Ваше порівнання А. з „Дон Кіхотом" не допоможе тій справі, про яку пишете, а тільки пошкодить. Ніхто не зрозуміє, що Ви хотіли тим сказати.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

В статті „Бунт яничарів, чи розвал імперії?", поміщеній у „Свободі" з 4-го січня б. р., має бути **„наган"**, а не „начан", як було помилково подано.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана члениця 103 від. У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам нашої організації за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $25, котрі стали мені великою поміччю у моїй тяжкій недузі. Бажаю У. Н. Союзови якнайкращих успіхів. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Настя Барсук,
Вест Алліс, Віс.

УКРАЇНСЬКЕ ДОПОМОГОВЕ ТОВАРИСТВО
ДНІСТЕР В НЮ ЙОРКУ
ВІДДІЛ 361 УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА
—: приміщене :—
В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ,
217-219 EAST 6th STREET, NEW YORK, N. Y.

бажає своїм членам, старшим і з молодечого департаменту, і їх родинам, а також всім прихильникам і приятелям ідеї злуки всіх національних сил до народньої праці і особистого добра —

ВЕСЕЛИХ І ЩАСЛИВИХ СВЯТ
РІЗДВА ХРИСТОВОГО

ВІДДІЛОВИЙ УРЯД ТОВ. ДНІСТЕР.

УКРАЇНСЬКИМ ТОВАРИСТВАМ З НЮ ЙОРКУ

що витримали при первісній ідеї в часі моральної та матеріяльної кризи,

І ТИМ ТОВАРИСТВАМ ТА ГРОМАДЯНАМ, що з вірою в майбутнє української громади в Ню Йорку непохитно стоять при осередку народнього життя,

І ВСІМ УКРАЇНЦЯМ З НЮ ЙОРКУ

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА

—: і :—

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

—::—: бажає :—::—

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ ДІМ В НЮ ЙОРКУ
217-219 Іст 6-та вулиця.

Треба забути.

Жінка: — Ти забув про роковини нашого шлюбу. Як бачу, ти не є щасливий зі мною?

Чоловік: Алеж, Мариню, щасливим уважаємо того, хто вміє забути щось, що вже годі змінити!

ЩО ДІЯЛОСЯ В РОЦІ НАРОДЖЕННЯ ХРИСТА?

Америка й Австралія жиють у цих часах своїм власним життям — для решти світа ще невідомі.

Осередком Европи є Рим.

Вчені рисують уже собі доволі правдоподібну мапу Европи. Таж римські легіони дійшли до Еспанії та Франції, переплили канал і були в Англії, перейшли землі Германів, були над берегами Балтійського моря, бачили краї ріжних Славян, бо стояли навіть над берегами Каспійського моря. Зовсім добре відома є ріка Дунай, бо при її берегах ставлять римські вояки укріплений табор, із якого виросла опісля Віндобона — Відень. Знають, розуміється, наші Карпати.

Рим є на вершку могутности!

Перетравив добре грецьку культуру та додав їй блеску творчою ініціятивою, великою, законодавчою працею.

З Риму ведуть на всі сторони Европи багато — знаменито побудованих руками завойованих народів — шляхів, що лучать навіть найдальші краї варвар із могутньою римською державою. Переходять туди при змінах залоги римські вірли (військові відзнаки римського війська були вірли), мчаться цісарські гінці з приказами до намісників і зі звітами від намісників до Риму, пересуваються помало, тяжко навантажені багатою даниною завойованих скрипучі вози...

*

Не лише вчені, а й відважніші мореплавці та купці знають у тих часах поза Европою ще іншу частину світа. Лежить вона по другому березі Середземного моря, а зветься Африка. Знають цей суходіл, самособою, недокладно, лише кілька відтинків. Та чи можна дивуватися, коли й сьогодні, 1934 літ пізніше, всієї Африки людськість іще не пізнала, ні не перейшла.

*

Крім того відомо, що геть, далеко-далеко на схід, є дивні країни, в яких жиють також дивні люди.

Це Китай та Індія.

Отже Азія...

Приїжджають звідтам каравани дивних купців, що везуть на хребтах верблюдів пречудні тканини шовкові, роблені з опряду (кокона) якогось мотиля... У скринях привозять предивні прикраси. мистецьку ляку, небувалої краси срібні та золоті вироби, а передовсім — вовну, коріння до приправ, перфуми, сандалове дерево, косметики; привозять риж і смачні овочі.

При цій нагоді довідуються европейські народи, що ще тому двіста літ побудували Китайці якийсь могутній оборонний мур фантастичних розмірів. Має він 2,400 миль довж..ни! Мур цей має боронити Китайців перед нападами якихсь грабіжницьких Монголів, що жиють на півночі від їх держави. Будували той мур 700 тисяч безробітних Китайців-багато літ. Із одного боку муру, від Монголів, великі пустинні краї — від сторони Китайців край є в обсязі культури, яка — мабуть — не є зовсім менша від римської. Поля тут добре управлені, городництво стоїть на високому рівні, науки втішаються великим признанням. Тамошні люди вміють якимсь дивним способом примушувати гусільниці якогось мотиля, щоби робив для них шовк. Доказом, що так є справді, є чейже тканини, які привозять до Риму. Кажуть купці, що в Китаю вміють друкувати книжки, що знають якийсь порох, який вбиває людей. Та краще здержатися з думкою про те, аж поки не буде доказів на це...

А в Індії жиє нарід спокійний та працьовитий, який знається ще краще на копальництві та ловецтві. Має теж якусь дивну релігію, яку накинув йому фільософ Будда.

*

Китайський шовк, індійська бавовна, самоцвіти (дорогоцінности) та косметики коштують казочні ціни.

І не дивота, бож ті товари йдуть місяцями, з рук до рук, із найдальших окраїн світа на римський ринок. Всеж Римляни купують радо. Привіз цей коштує річно сто міліонів сестерцій. Це сума на ті часи величезна. Покриває цей видаток покищо римське золото та золото завойованих народів, та починає бути круто з римськими фінансами. Цей постійний відплив золота стане пізніше причиною упадку держави. Самособою, ніхто ще в Римі не думає над тим, ніхто навіть не прочував такого упадку.

Цісар Август має ріжні грижоти. Скриваєтсья з ними та лише найбільш довіреним виявляє свої побоювання.

Лякає його розлуздання обичаїв. Щоправда, скликає ще по давньому патріярхальному звичаю суди на форум, та божеський цісар мусить тут, для добра держави, проголошувати ідею подружа. Мусить грозити Римлянам, які не женяться, строгими податками, своєю неласкою, заповідати, що таких неробів відсуне від усяких громадянських обовязків. Мусить прикрими словами докоряти тим римським подружам, які не мають дітей, будучих горожан держави.

Дивні часи!

Таж римських горожан замало для вдержання завойованих країв. Громади темних варвар можуть рушитися колись і самою своєю чисельністю залити римські когорти.

А тимчасом римські пані не хочуть дітей. З цьогож старіються, це накладає обовязки. Мужчини пристають на ці жіночі примхи. Цісар грозить їм на форумі, це правда, та миліший спокій дома. Тай хто брав би поважно базікання старого цісаря... Краще йти до цирку на боротьбу слонів із носорогами, або гладіяторів із львами, краще пити й веселитися...

Старий цісар замикається в теремах і годинами думає. Починає відчувати своє безсилля. Прочуває вже страшний упадок Риму.

*

Щоправда, в тих часах Германи, Скити чи Галійці жиють дуже простим життям, та, це власне додає їм свіжости, сили, завзяття. Вже то тут то там проблискує в темних головах невільників думка пірвати кайдани римські [Спартак, Тракієць, провідник збунтованих римських невільників у війні невільників, переміг кілька римських війск, згинув 71-го року перед Христом у Люканії проти Красса. — Люканія: провінція в долішній Італії між Тарентійським заливом і Тирейським морем. Там здавна були грецькі кольонії, як Позідотія (Пестум), Гераклея, Сибаріс, Метапонт, Елеа]. Розпуста та збаблість володарів світа влекшить їм колись це. Пожежа тліє.

*

Із Палестини доходять до цісаря Августа немилі вістки. Править там цар юдейський, а римський намісник Ірод (родився 73 року перед Христом). Дивний чоловік! Боїться Риму, служить вірно, а рівночасно переговорює з Жидами. Простолійний досі політичний тактиці Римлян така поведінка римського намісника незрозуміла.

Палестина щоправда номінально самостійна держава, та дійсно мусить слухати приказів Риму.

Саме в році народження Христа мається відбути в Палестині урядовий спис населення. Разом із тим на Жидів наложать податки й вони мусітимуть присягти на вірність римському цісареви. Досі жидівський нарід уважав себе зовсім незалежним — спис буде для них ознакою неволі.

Ірода мучать чорні думки.

Доходять до нього вістки, що якісь жидівські політики, якісь агітатори вештаються серед народу та бунтують його проти спису, проти складання податкових зізнань і проти присяги. Показується, що до політичної боротьби втягнули найближчі Іродові жінки. Шаліє з гніву та жаху. А попри те він тяжко хорий. І з того жаху, що може втратити ласку Риму, а з тим престіл, засуджує на смерть за протидержавну політику, без переслухання: жінку, маму та синів. Потім попадає в розпуку. І каже відрубати голови донощикам і дорадникам, під яких впливом видав кривавий присуд на свою родину.

У таку то хвилину зголошуються до Ірода на авдієнцію три східні мудрці. Несуть зі собою дари для жидівського царя, що в цьому часі має народитися. Покликуються на пророцтва, на комету, яка їх сюди вела...

Ірод лютує.

Нова змова! Нова змова проти Риму та його влади.

У Вифлеємі мав народитися бунтівник. Кілька днів опісля дістає вістку, що в тій місцевости вбили, згідно з його приказом, двацять новонароджених хлопців. А як того царя вивезли? Дає приказ убивати в усій Палестині всіх новонароджених хлопців. Кров заливає йому мозок. Він уже майже зовсім божевільний.

*

До сьогоднішнього дня вдержується думка, що рік народження Христа це перший рік нашої доби, або що тепер зачали ми 1935-тий рік. Тимчасом є вчені, які кажуть, що це дійсно 1939-тий рік.

Німецький історик Р. Шретер у Кельні доказує цю тезу так:

Рік, що в ньому народився Христос, це в дійсности **четвертий** рік нашої (християнської доби. Помилку зробили тут тодішні історики, та що її відкрили дуже пізно, годі вже було її направити. Подумати, що то за божевільний заколот повстав би в архівах і актах, коли6 ми сьогодні рішилися направити цю помилку.

Якіж є докази на це, що дотеперішнє обраховування рік на основі нової доби, від роздекства Христового, помилкове?

Як Христос народивсь у Вифлеємі, рахували час від оснування Риму. Був то 750-тий рік. Рік цей є рівночасно четвертим роком перед часом нового обраховування, перед нашою теперішньою християнською добою.

Греки обраховували в себе час на основі олімпіяд (спортових ігрищ, що відбувалися що чотири роки). В році народження Христа занотували Греки 195 олімпіяд. Із відповідних обрахунків виходить, що це є четвертий рік перед часом нового (християнського) обраховування часу.

На той самий рік — четвертий перед нашою ерою — припадає поява комети, яку бачили над Вифлеємом, а що записали навіть китайські астрологи.

Цікаве теж те, що Ірод [як це записав Діонізій Ексігус (що значить Малий), Скит, чернець у Римі, помер 556-го року після Христа, зібрав декрети та є основником християнського рахування часу]. Він каже, що Ірод помер чотири роки перед народженням Христа — та всеж учені твердять, що треба таки приняти, що Христос народився за володіння Ірода.

*

Шретерова помилка основується на тому, що він твердить, що Рим основано 750-го року перед Христом, а тимчасом Рим оснований 753-го року. Та це вирівнювало би ріжницю одино на три роки. А Шретер згадує про чотири роки. Цей четвертий рік, то той, в якому народився Христос. Рік той при устійнюванні історичних подій не є ні перший перед народженням Христа для вчасніших подій, ні перший після народження Христа для подій пізніших. У математиці таку точку означують як „О" (зеро) — отже це рік зеровий.

НА СВЯТИЙ ВЕЧІР КОЛИСЬ І ТЕПЕР

Була я ще тоді дитина,
Й памятаю наче нині:
В столовій теплій кімнаті
Мати, батько, сестри, браття —
Всі враз при столі сиділи.
На столі скатерть біліла,
Пахло сіно й шелестіло,
Десь в кутку кадило тліло,
А в свічниках свічки горіли,
При них колачі біліли;
Дідух стояв на покуттю,
Мати подавала кутю
Й ріжні страви тай горіхи,
Й що то було тоді втіхи!
На небі зірки сіяли
Й ми всі враз колядували:
„Бог предвічний народився".

А тепер я на чужині,
Ані роду, ні родини,
Лиш спомин мені остався,
Що в душу мою закрався
З літ дитячих моїх милих,
Що відлетіли на крилах,
А моя доля лукава
На чужину мене загнала,
Поміж чужих і сірі мури,
У хмародери похмурі,
Що небо сине заступають,
І зір не видно, не сіяють,
Лиш авт світла сліплять очі
Й гамір, як море, клекоче,
Й ані місяць, ані зорі
На небес синім просторі
Не світять на Святий Вечір.

Анастасія Рибакова.

СВЯТИЙ ВЕЧІР НА СЕЛІ

Святий Вечір, час веселий зблизився так спішно...
Уся челядь, упоравшись, йде до хати втішно,
Газда приніс сніп пшениці, за столом ставляє,
А парубок вязку сіна на стіл розстеляє.

Господиня аж дванацять страв вже зготовила,
Застелила білу скатерть й свічку засвітила.
Сіли за стіл отець, мати, з ними й діти милі,
Радощами наповнені їх серденька щирі.

Отець сімю благословить й мовить: „Всі любіться,
З щирим серцем до Дитяти Ісуса горніться,
Бо Він добрий для всіх вірних, хто Йому кориться,
І над добрими дітками Він змилосердиться".

Потім взялись споживати кутю з медом й рибу,
За цим борщ, капусту й горох, щоб не було хибу.
На останку „Бог предвічний" всі колядували,
Що взагалі всі щасливо Різдва дочекали.

А по черзі „В яслах лежить" знову заспівали,
Щоб в здоровлю і Нового Року дочекали
Тай щоб могли нових років много проживати
І в здоровлю всі посполу Христа вихваляти.

Гр. Возняк.

М. Костишин.

ЯЛИНКА

В гаю дрімучім серед тиші
Десь-там ялиночка росла;
Ранком до сонечка всміхалась,
Красою горда все була.

Зелені віти там шуміли,
Коли сердито вітер вив;
Часом додолу мов клонились,
Як вже сніг земленьку прикрив.

Гордою була!... Раз на диво
Мов дрімала в тихім сні
І сниться їй, що в пишнім домі,
Прибрана, стоїть при вікні.

Сяйво краси бє ген далеко,
Вона розкішно десь глядить.
В стайні лежить Дитятко Боже
Тихо, здається, ніби спить...

В цю мить прокинулась ялинка
І стала думать про цей сон.
Краса була, та щож їй з того,
Як стяту вбрали край вікон?

— Пане добродію, — каже молодий лікар, що зачав практику, до впертого вірителя — коли ви вже конче мусите що кілька днів ходити до мене з цим рахунком, то бодай підвязуйте собі лице, щоби вас взяли за хорого!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Ювилейне Свято Союза.

З незвичайним заінтересуванням слідив я, чи не появиться допис про ювилейне свято Українського Народного Союза в Нюарку, яке відбулося ще дня 11-го листопада в словацькій галі при Моріс евені. Та, не бачучи до цеї пори ніякої згадки, а будучи переконаним, що така подія є важною не тільки для У. Н. Союза як найбільшої нашої народньої інституції в Америці, але й для нашого загалу, а в першій мірі для місцевого громадянства, подаю отсі стрічки до „Свободи".

Свято складалося з двох частей: з концерту і бенкету. На концерті вступне слово виголосив наш знаний патріот, гром. Іван Лисак, довголітній член і головний радний У. Н. Союза. В своїй річевій промові представив він зібраним річевий стан поодиноких Союзових відділів у Нюарку, їх членство, початок, та їх розвиток. Головну святочну промову по українськи виголосив п. Роман Слободян, головний фінансовий секретар-касієр У. Н. Союза, а для молодіжи по анґлійськи п. Стефан Шумейко. В бесіді п. Слободяна відбивалася живо ціла історія Союза. Пан Слободян, як знаменитий бесідник і докладно обзнайомлений зі Союзом, говорив так інтересно, що була це дійсна приємність слухати його промови. При кінці звернув він увагу на те, що У. Н. Союз є інституцією чисто українською, збудованою Українцями і для Українців. І виключно від Українців буде залежати його існування і дальший розвій. Пан Слободян також звернув увагу на те, що багато українських дітей у Нюарку не належать до Союза, а повинніб усі належати.

Є надія, що цей зазив бесідника не зістане „голосом вопіющого в пустині", та що наше громадянство його зрозуміє і виконає.

Хор „Боян", під батутою учителя Т. Каськова, як кождого разу так і тепер вивязався зі свого завдання якнайкраще. А наш співак, п. П. Ординський, здається співав тим разом зі спеціяльним чуттям. Пані Галичин виголосила надпрограмово прекрасну поему, за що, публика нагородила її гучними оплесками. Годі докладно і подрібно про всіх і все розписуватись, але треба коротко й правдиво сказати, що свято відбулося прекрасно, а виконавці всіх точок заслугують на признання.

Друга часть свята, то є бенкет, не уступила першій, за що комітетови належиться спеціяльне признання. Та найзамітніше те, що був мир і була добра воля серед загалу. На вечері були парохіяни всіх трох церков, українські бізнесмени і професіоналісти, люди ріжнородних і нераз розбіжних переконань та поглядів. Та всі вони, без огляду на свої релігійні чи партійні переконання, відносилися один до одного як правдиві брати, діти одної України. Видно, що Союз має неабиякий вплив на український загал і хотілосяб бачити той вплив постійним по всяк час.

Вечерю переведено на веселих розмовах та коротких промовах, у яких промовці підчеркували конечність згоди, як також подавали способи, як заохотити молодь, щоб вписувалася в члени Союза.

Всі присутні прирекли собі працювати далі завзято для добра Союза та придбати йому нових членів, а особливо з молоді.

Адв. В. Кузьма.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Переслухання.

— Чому ви сиділи три роки в криміналі?
— Не випустили мене скорше, прошу пана комісаря.

До готелю приходить якийсь підхмелений добродій. Наняв кімнату та каже, щоб його збудити в одинацятій годині.

— Вже одинацята тепер, прошу пана, — каже готелевий послугач.

— Ну, то добре! Будіть уже тепер! — каже підхмелений панисько.